

Inwestycje gospodarstw domowych jako metody pomnażania kapitału

Kluczowym czynnikiem dla zwiększania możliwości finansowych gospodarstwa domowego jest proces inwestowania. Jak pisze Edward Nowak, jest to „inwestowanie to proces polegający na angażowaniu kapitału w przedsięwzięcia gospodarcze mające na celu powiększenie majątku posiadaczy kapitału. Tak rozumiane inwestowanie jest określane także mianem przedsięwzięć inwestycyjnych”⁴⁶.

Każda inwestycja posiada trzy główne cechy, którymi są wyrzeczenie, upływ czasu oraz ponoszenie ryzyka. Inwestowanie kapitału wynika z posiadania jego nadwyżki i wiąże się z zamrożeniem środków finansowych na pewien okres czasu. Jest to więc wyrzeczenie się konsumpcji, co generuje wysoki koszt alternatywny utraconych korzyści konsumpcyjnych. Podobnie, jak w przypadku oszczędzania zachodzi transformacja zaspakajania obecnych potrzeb w przyszłe. O ile oszczędzanie jest procesem długotrwałym obciążonym względnie niskim ryzykiem, tak inwestowanie wiąże się z niepewną przyszłością⁴⁷.

Gospodarstwo domowe na rynku finansowym klasyfikowane są, jako inwestorzy indywidualni. Swoje pieniądze inwestują w szereg instrumentów finansowych. Najmniejszym ryzykiem charakteryzują się lokaty bankowe, ponieważ ich termin, stopa oprocentowania i wysokość zysku są znane i utrata kapitału jest całkowicie zminimalizowana gwarancjami Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Wszystkie depozyty bankowe nieprzekraczające 100 tys. EUR są w całości gwarantowane. W obecnej ofercie banków komercyjnych zysk z lokat jest jednak bardzo mały i odsetki zjadane są przez inflację.

Im większa możliwość pomnożenia kapitału – tym większym ryzykiem inwestycyjnym się charakteryzuje lub większym czasem oczekiwania na zwrot. Gospodarstwa domowe mogą lokować swoje oszczędności m.in. w: depozyty bankowe, akcje, obligacje, tytuły uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, nieruchomości, Indywidualne Konta Emerytalne⁴⁸.

⁴⁶ E. Nowak, *Controlling w działalności przedsiębiorstwa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011, s. 275.

⁴⁷ R. Milewski, E. Kwiatkowski, *Podstawy Ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 123.

Podstawą do podjęcia decyzji inwestycyjnej jest ocena ryzyka i kalkulacja potencjalnej efektywności i stopy zwrotu z danego przedsięwzięcia. Należy przy tym wskazać, że występują instrumenty o z góry znanej stopie zwrotu – czyli instrumenty bezpieczne, oraz instrumenty o nieznanym z góry stopie zwrotu – czyli instrumenty ryzykowne. Drugim kryterium wyboru przedmiotu i metodyki dokonywania inwestycji jest cel. O ile jednak ryzyko – jako kryterium – można zmierzyć, o tyle określenie celu najczęściej podlega subiektywnej ocenie. Głównym celem operacji bezpiecznych jest przede wszystkim zabezpieczenie środków pieniężnych na konkretne cele (np. kupno mieszkania, edukacja dzieci, zabezpieczenie wydatków w okresie nieprodukcyjnym), a w dalszej kolejności także czerpanie z nich korzyści finansowych⁴⁹.

Efektywność inwestycji dokonywanych przez gospodarstwa domowe można więc rozpatrywać przede wszystkim pod kątem ochrony kapitału przed utratą siły nabywczej, zaś następnie jak największego ich pomnożenia przy względnie niskim ryzyku inwestycyjnym. Wyróżnia się tym samym postawę aktywną i pasywną. Wpływ na wybór określonej postawy mają także inne czynniki – przede wszystkim wielkość zgromadzonych oszczędności i wysokość bieżących wpływów.

Charakteryzując skłonność gospodarstw domowych do podejmowania inwestycji należy podkreślić także ogólny dochód rodziny, poziom wykształcenia, bycie w określonych grupach społecznych i sposób, w jaki zdobywają pieniądze do domowego budżetu. Każdy człowiek cechuje się bowiem dwoma rodzajami materializmu, który może mieć wymiar funkcjonalny (wpływa na gromadzenie rzeczy materialnych w celu przetrwania, zaspokajania potrzeb egzystencjalnych i realizacji życiowych) lub też charakterologiczny (chęć posiadania coraz większych zasobów materialnych). W zależności od tego, który materializm będzie przeważał będzie zależało, czy gospodarstwo domowe będzie na bieżąco pożytkować nadwyżkę finansową, czy będzie ją gromadzić⁵⁰.

Każde gospodarstwo również indywidualnie analizuje oczekiwaną stopę zwrotu z inwestycji. Mogą cechować się awersją do ryzyka, lub jego całkowitą akceptacją. Dlatego też na rynku finansowym dostępne są instrumenty z gwarancją zwrotu kapitału (np. lokaty, obligacje), jak również te, przy których ryzykuje się jego utratą (np. akcje, fundusze inwestycyjne). Inwestycje nie zawsze wiążą się z pomnażaniem kapitału.

⁴⁹ J. Harasim, *Oszczędzanie i inwestowanie nadwyżek finansowych przez ludność*, [w:] *Oszczędzanie i inwestowanie w teorii i praktyce*, PTE, Katowice 2010, s. 29.

⁵⁰ G. Rytłewska, A. Kłopocka: *Wpływ czynników demograficznych na poziom i strukturę oszczędności gospodarstw domowych w Polsce*. „Bank i Kredyt” 2010, vol. 41 (1), s. 60.

Jedną z hipotez sugeruje, że skłonność do ryzyka zmniejsza się z wiekiem (popyt na walory ryzykowne np. akcje przesuwają się w kierunku bezpiecznych papierów dłużnych). Struktura wiekowa populacji jest także ważna w związku ze zmianą celów oszczędzania na różnych etapach życia.

Z pewnością także ważnym elementem jest wykształcenie. Zdecydowanie lepiej na rynku radzić będą sobie osoby, które znają zagadnienia bankowości, finansów, ekonomii i mają doświadczenie w posługiwaniu się różnorodnymi instrumentami dostępnymi na rynku kapitałowym i finansowym. Dodatkowo wpływ na inwestowanie ma również ogólny poziom zamożności. Im więcej wyższy stopień zamożności tym większa skłonność do ryzyka ponieważ nawet nieudana inwestycja nie wpłynie znacząco na zaspakajanie bieżących potrzeb. Inne podejście będą miały natomiast gospodarstwa domowe, gdzie wiele trudniej uzyskać oszczędności i budowanie potencjału inwestycyjnego jest wiele dłuższe i trudniejsze.

Kolejnym aspektem niezbędnym do przeanalizowania jest sposób inwestowania i wybór odpowiedniej strategii. Rynek jest bardzo różnorodny i oferuje rozwiązania dla każdego gospodarstwa domowego. W zależności od wiedzy, koniunktury, czynników psychologicznych i możliwości gospodarstwa domowe dokonują wyboru alokacji swoich środków.

BIBLIOGRAFIA

- Adamska M., *Bankructwa gospodarstw domowych. Perspektywa ekonomiczna i społeczna*, Difin, Warszawa 2008.
- Aplikacje do zarządzania budżetem domowym coraz bardziej popularne*, "Gazeta Prawna" z dnia 28 marca 2012.
- Barembuch A., *Bankowość detaliczna a nowoczesne narzędzia wspomagające zarządzanie finansami osobistymi*, Zarządzanie i Finanse, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2013.
- Barlik M., Siwiak K., *Metodologia badania budżetów gospodarstw domowych*, Główny Urząd Statystyczny, Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa 2011.
- Begg D., Fisher S., Dornbush R., *Mikroekonomia*, PWE Warszawa 2007.
- Bogacka-Kisiel E., *Finanse osobiste*, PWN, Warszawa 2012.
- Bywalec Cz., *Ekonomika i finanse gospodarstw domowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Bywalec Cz., *Konsumpcja a rozwój gospodarczy i społeczny*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Bywalec Cz., *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wyd. PWN, Warszawa 2007.
- Dobija D., *Rachunkowość zarządcza. Analiza i interpretacja*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Grzywacz J., *Podstawy bankowości – system bankowy, kredyty i rozliczenia, ryzyko i ocena banku, marketing*, Wyd. Difin, Warszawa 2006.
- Fatula D., *Zachowania polskich gospodarstw domowych na rynku finansowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2010.
- Flejterski S., *Metodologia finansów. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Główny Urząd Statystycznych (www.stat.gov.pl stan na dzień 18.02.2016)
- Harasim J., *Oszczędzanie i inwestowanie nadwyżek finansowych przez ludność*, [w:] *Oszczędzanie i inwestowanie w teorii i praktyce*, PTE, Katowice 2010.
- Jaworski W.L., Zawadzka Z., *Bankowość. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Poltext, Warszawa 2002.

- Kaszubski R., Tupaj-Cholewa A., *Prawo bankowe: Podręcznik*, Wolters Kluwer, Warszawa 2010.
- Kłopocka A., *Wpływ kryzysu na zmiany w procesach oszczędzania gospodarstw domowych*, w: *Finanse 2009 – Teoria i praktyka*. Bankowość, K. Brzozowska, S. Flejterski (red.), Uniwersytet Szczeciński, „Zeszyty Naukowe” 2009, nr 548, Ekonomiczne problemy usług.
- Korenik D., Korenik S., *Podstawy finansów*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Kowalska A., *Zmiany struktury społeczno-ekonomicznej gospodarstw domowych i ich uwarunkowania*, „Polityka Społeczna” 2002.
- Kubiak D., *Wybrane aspekty zarządzania finansami gospodarstwa domowego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Wrocław 2011.
- Liberda B., *Oszczędzanie w gospodarce polskiej. Teorie i fakty*, PTE - Bellona, Warszawa 2000.
- Łabenda K.P., *Budżet domowy pod kontrolą*. Onepress.pl Helion SA, Gliwice 2011.
- Milewski R., Kwiatkowski E., *Podstawy Ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Nowak E., *Controlling w działalności przedsiębiorstwa*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011.
- Podolec B., *Analiza kształtowania się dochodów i wydatków ludności w okresie transformacji gospodarczej w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Kraków 2000.
- Raport Fundacji Kronenberga przy Citi Handlowy, *Postawy Polaków wobec oszczędzania*, TNS Polska, wrzesień 2012.
- Rusnak Z., *Dobrobyt ekonomiczny gospodarstw domowych [w:] Ocena i analiza jakości życia*, W. Ostasiewicz (red.), Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 2004.
- Rytlewska G., Kłopocka A., *Wpływ czynników demograficznych na poziom i strukturę oszczędności gospodarstw domowych w Polsce*, „Bank i Kredyt” 2010, vol. 41 (1).
- Smyczek S., *Racjonalność gospodarowania dochodami w polskich gospodarstwach domowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2005.
- Szopa B., *Zmiany dochodów ludności w Polsce na tle uwarunkowań systemowych*, AE w Krakowie, Kraków 2005.

- Świecka B., *Współczesne problemy finansów osobistych*, CeDeWu, Warszawa 2014.
- Świecka B., *Niewypłacalność gospodarstw domowych. Przyczyny – skutki – przeciwdziałanie*. Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.
- Tyszką T., *Psychologia ekonomiczna*, Wyd. GWP, cz.2, Gdańsk 2004.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe. (Dz.U. 1997 nr 140 poz. 939.).
- Waliszewski K., *Planowanie finansów osobistych (zarządzanie finansami osobistymi) z udziałem doradców finansowych - znaczenie dla gospodarstw domowych i gospodarki*, Problemy Zarządzania, vol. 12, nr 4 (48), Warszawa 2014.
- Waliszewski K., *Planowanie finansów osobistych*, "Problemy Zarządzania" vol. 12, nr 4, 2012, t.1.
- Waliszewski K., *Doradztwo finansowe w Polsce*, CeDeWu, Warszawa 2010.
- Wąsowicz-Kiryło G., *Psychologia finansowa. O pieniądzu w życiu człowieka*, Difin, Warszawa, 2008.
- Zalega T., *Diagnoza sytuacji materialnej polskich gospodarstw domowych w okresie kryzysu finansowo-ekonomicznego*, Management and Business Administration. Central Europe” 5/2012 (118).
- Zaleska M., *Współczesna bankowość*, Difin, Warszawa 2008.